

เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม
(Focus Group)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพคนและสังคมไทย สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

วันพฤหัสบดีที่ 8 มิถุนายน 2549
ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
มิถุนายน 2549

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย

สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

1

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยังคงยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” เพื่อมุ่งสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” โดยนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ “คน” จึงเป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลกระทบจากการพัฒนา และเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้น คนจึงเป็นปัจจัยชี้ขาดของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาประเทศ ในช่วง 5 ปีข้างหน้าของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ทุกภาคส่วนในสังคมต้องตระหนัก ให้ความสำคัญและระดมพลังร่วมกัน ในการพัฒนาคุณภาพคนในชาติให้มีความรู้ คู่คุณธรรม มีสุขภาวะที่ดีทั้งกายและใจ มีความมั่นคงในชีวิต รวมทั้งมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ให้เกิดภูมิคุ้มกันที่ดี พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรู้เท่าทัน

การพัฒนาคนระดับปัจเจก ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่ความเป็นครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ความเป็นชุมชนและสังคมที่เข้มแข็ง ขณะเดียวกันการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการพัฒนาประเทศตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ดังนั้นการพัฒนา “คนเป็นศูนย์กลาง” จึงต้องพัฒนาแบบบูรณาการ เป็นองค์รวม และสัมพันธ์เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว ชุมชน และสังคมในทุกมิติของการพัฒนา

จากการทบทวนผลการพัฒนาประเทศที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาคน พบว่าคนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในเชิงปริมาณมีความก้าวหน้าเป็นรูปธรรม แต่ผลการพัฒนาชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญหลายประการที่ต้องเร่งแก้ไขและเสริมสร้างให้เข้มแข็ง คือ คนไทยประสบปัญหาวิกฤติค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทศนคติและคุณธรรมของคนในสังคมที่มีแนวโน้มเสื่อมถอยลงเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจสังคมที่บีบรัด ขณะที่ครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมในการหล่อหลอมเด็กให้เป็นคนดีมีแนวโน้มอ่อนแอลง พ่อแม่ขาดความใกล้ชิด มีเวลาน้อยในการอบรมบุตรหลาน และพ่อแม่จำนวนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาท การใช้ชีวิตของครอบครัว และพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญาของบุตรหลาน ประกอบกับสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถานศึกษา สถาบันศาสนา ยังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ในการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม

การเข้าถึงการศึกษาของคนไทยในภาพรวมมีแนวโน้มดีขึ้น การขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คนไทยมีการศึกษาสูงขึ้น จาก 7 ปี เป็น 8.5 ปี ในปี 2548 แต่ยังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย ขณะที่คุณภาพการเรียนรู้ยังเป็นปัญหาสำคัญของผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะวิชาพื้นฐานทั้งคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ รวมทั้งยังขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการคิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์ นอกจากนี้ คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักและให้ความสำคัญน้อยต่อการเรียนรู้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศได้ไม่ทั่วถึง

กำลังคนทั้งระดับกลางและระดับสูงที่สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันยังขาดแคลนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ การผลิตกำลังคนเหล่านี้ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ในภาคอุตสาหกรรมมีกำลังคนระดับกลางและระดับสูงน้อยกว่าร้อยละ 20 โดยเฉพาะกำลังคนระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมสู่ความเป็นเลิศยังมีน้อย สัดส่วนนักวิจัยประมาณ 3 คนต่อประชากร 10,000 คน การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของไทยอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 0.26 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ นับเป็นจุดอ่อนที่ถ่วงความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีจุดแข็งหลายประการที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ได้แก่ วัฒนธรรมไทยที่มีความหลากหลายโดดเด่น เป็นสิ่งยึดโยงให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รวมทั้งมีภูมิปัญญาไทยที่มีการสั่งสม สืบทอดและรักษาไว้อย่างรู้คุณค่า เป็นความรู้ที่อยู่ในตัวคน คือ ปราชญ์และผู้รู้ที่กระจายอยู่ทั่วประเทศและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่อย่างหลากหลายขาดการสืบค้น ถอดความรู้ รวบรวม พัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นระบบ ประกอบกับการนำความรู้ ภูมิปัญญาไปใช้ในเชิงพาณิชย์ยังไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวนสิทธิบัตรทั้งหมดที่จดทะเบียนในประเทศไทยมีร้อยละ 0.4 ของสิทธิบัตรทั่วโลก และส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นต้น

คนไทยได้รับบริการสังคมขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตไม่เพียงพอ แม้ว่าผู้มีหลักประกันสุขภาพครอบคลุมถึงร้อยละ 96.5 ของประชากรทั่วประเทศ แต่คนไทยมีค่านิยามการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การบริโภคและการใช้ชีวิตบนความประมาท ทำให้ต้องเผชิญกับภาวะการเจ็บป่วยสูงด้วยโรคที่ป้องกันได้ จึงจำเป็นต้องสร้างความตระหนักในการเสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง มุ่งการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ ขณะที่ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบยังไม่ได้รับการคุ้มครองทางสังคม อาศัยเพียงความช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบบไม่เป็นทางการเท่านั้น และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของคนไทยยังต้องเร่งปรับปรุงให้ดีขึ้น

ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ จึงมุ่งการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนาคนให้มีความรอบรู้คู่กับการเสริมสร้างคุณธรรมให้เข้มแข็ง โดยพัฒนาคุณภาพคนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี รู้ รักษ์ และสืบสานวัฒนธรรม จารีตประเพณี และค่านิยมที่ดีงาม มีร่างกายแข็งแรง ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เท่าเทียมกัน สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต พร้อมทั้งเร่งพัฒนากำลังคนระดับกลางและระดับสูง ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานและสอดคล้องกับวิทยาการสมัยใหม่ โดยเฉพาะการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีความเป็นเลิศบนฐานของการพึ่งตนเอง สร้างสรรค์มูลค่าทางเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ควบคู่กับการต่อยอดและใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดการองค์ความรู้ทุกด้านตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสร้างความมั่นคงในชีวิตแก่คนทั้งประเทศ ทั้งด้านรายได้ อาหาร และที่อยู่อาศัย คุ้มครองสิทธิและได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาให้เป็นสังคมของความพอเพียง เป็นธรรม และเป็นไทย นำไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน

2 เป้าประสงค์

2.1 วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อพัฒนาคนให้รอบรู้คุณธรรม มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทัน พร้อมเผชิญการเปลี่ยนแปลง ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้
- (2) เพื่อเตรียมคนให้พร้อมรองรับการพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ
- (3) เพื่อสร้างความตระหนักให้คนในสังคมรู้ในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างในการอยู่ร่วมกัน คงคุณค่าในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

2.2 เป้าหมาย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในปี 2554 ดังนี้

- (1) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี
- (2) เพิ่มกำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานทั้งประเทศ
- (3) ผลผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 4-5
- (4) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัย 8 คน ต่อประชากร 10,000 คน
- (5) ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ 5 อันดับแรก
- (6) ผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบได้รับการคุ้มครองทางสังคมอย่างทั่วถึง

3 แนวทางการพัฒนา

3.1 เตรียมเด็กและเยาวชนให้พร้อมทั้งด้านทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานสามารถดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ โดยให้พ่อแม่ ผู้ปกครองอบรมและชี้แนะเด็กอย่างถูกต้องและเหมาะสม ก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สร้างความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์และศีลธรรม รวมทั้งพัฒนาคุณภาพเยาวชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

- (1) พัฒนาการเรียนรู้สำหรับการใช้ชีวิตประจำวันในปฐมวัยให้เด็กรู้จักตนเอง รู้หน้าที่ มีวินัย และความรับผิดชอบ เป็นการสร้างพื้นฐานสำหรับการเรียนในระบบการศึกษาต่อไป โดย

(1.1) เสริมสร้างพ่อแม่ให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขภายในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวรับบทบาทหน้าที่ ควบคู่กับการให้ความรู้ตามหลักวิชาการและหลักคำสอนทางศาสนาในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้เหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตรหลานภายใต้วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม

(1.2) ส่งเสริมให้ครอบครัวนำความรู้ที่เป็นทักษะในการดำรงชีวิตมาอบรมกล่อมเกลา ชี้นำบุตรหลานบนพื้นฐานการมีเหตุผล การประมาณตน โดยทำกิจกรรมร่วมกัน จัดสรรเวลาสำหรับการพูดคุยกับบุตรหลานอย่างสม่ำเสมอ และใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือ

(2) สร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม ภายใต้ระบบการศึกษาที่มุ่งการเรียนรู้ทั้งทางปฏิบัติและวิชาการ โดย

(2.1) ขยายรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งการ “เรียนให้รู้” ให้เด็กมีความสุขเมื่อเรียน โดยฝึกให้เด็กคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ รู้จัก เข้าใจ และสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม รู้ถึงความสามารถที่ตนมีอยู่และรู้จักร่วมมือกับผู้อื่น ซึ่งได้จากการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติด้วยตนเองและรวมกลุ่มกัน โดยใช้แหล่งความรู้ตามธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้สมัยใหม่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ ขณะเดียวกัน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการเรื่องศีลธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจในรากเหง้าของตน จัดการเรียนรู้อะไรและพัฒนาหลักสูตรให้หลากหลายสอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

(2.2) พัฒนาคุณภาพครูให้มีความรู้ความสามารถในการชี้แนะ รู้เท่าทันวิทยาการสมัยใหม่อย่างสม่ำเสมอ สามารถจัดทำหลักสูตรที่ได้มาตรฐานนำไปปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับส่งเสริมให้ครูสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการแสวงหาความรู้ที่ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ และสามารถค้นหาศักยภาพที่มีอยู่ของเด็ก กระตุ้นและพัฒนาให้ถูกทาง นอกจากนี้ มุ่งเสริมสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูให้เข้มแข็ง เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม

(2.3) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบที่ทันสมัย จูงใจให้เด็กสนใจและใฝ่รู้ และเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กที่อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม รวมทั้งพัฒนาผู้เรียน ผู้สอนให้ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งให้ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเน้นภาคปฏิบัติคู่กับภาคทฤษฎีเป็นหลัก

(2.4) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว สถานศึกษา สถาบันศาสนา ในการพัฒนาเด็กโดยเฉพาะการกล่อมเกลาจิตใจให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกสาธารณะ และสืบสานจารีตประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม เป็นการพัฒนาด้านศีลธรรมพร้อมไปกับด้านสติปัญญาและอารมณ์

(2.5) ยกระดับการเรียนการสอนในวิชาที่เป็นฐานการเรียนรู้ในระดับสูงให้ มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3.2 พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับการแข่งขันของประเทศ
โดยเพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานและจัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานสู่ระดับวิชาชีพ

(1) **เพิ่มพูนความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน** ทั้งการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ แก้ปัญหา ตัดสินใจ ทำงานเป็นทีม และมีจริยธรรม สามารถรองรับ ปรับตัวให้ทันกับ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และพร้อมก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดย

(1.1) เพิ่มความรู้ด้านทักษะพื้นฐานไว้ในทุกหลักสูตรการฝึกอบรมแรงงาน เป็นการสร้างฐานการเรียนรู้ พัฒนาทักษะไปสู่ระดับที่สูงขึ้น และสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีที่ซับซ้อนได้ง่าย

(1.2) พัฒนากำลังคนให้มีวินัยในการทำงาน มีความซื่อสัตย์ มุ่งผลสำเร็จของงาน และมีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างเสริมผลิตภาพแรงงานให้สูงขึ้น ส่งผลต่อเนื่องไปสู่การลดต้นทุนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการพัฒนาแรงงาน

(2) **เสริมสร้างการจัดระบบการเรียนรู้ในการประกอบอาชีพทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและทักษะ** ที่สอดคล้องกับวิทยาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และมีการส่งต่ออย่างเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปสู่ระดับวิชาชีพ โดย

(2.1) เสริมสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชนทุกระดับในการพัฒนาสมรรถนะแรงงาน โดยจัดหลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้นที่หลากหลาย สำหรับแรงงาน เพื่อสร้างทางเลือกในการประกอบอาชีพและเป็นช่องทางการเปลี่ยนงานตามความถนัด เหมาะสมกับศักยภาพและสอดคล้องกับสถานการณ์ รวมทั้งส่งเสริมการฝึกงานในสถานประกอบการให้กว้างขวาง เป็นการสร้างประสบการณ์และช่องทางอาชีพหลังจบการศึกษา

(2.2) เร่งรัดการจัดทำระบบคุณวุฒิวิชาชีพในสาขาที่เป็นความต้องการและนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้แรงงานได้รับค่าจ้างเหมาะสมกับความรู้ ทักษะและประสบการณ์

(2.3) จัดทำข้อมูล ข่าวสารและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพในทุกอาชีพเผยแพร่ผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ ลดการถูกเอารัดเอาเปรียบและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

3.3 เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ พัฒนานักวิทยาศาสตร์และนักวิจัย และสร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศให้ก้าวหน้า

(1) **ผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ** สามารถพัฒนาเทคโนโลยีที่อยู่บนฐานของการพึ่งตนเอง

(1.1) **เร่งผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนักวิจัย** ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดย

» ค้นหาเด็กที่มีอัจฉริยภาพทางด้านวิทยาศาสตร์ และพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศ เป็นแกนนำในการสร้างนวัตกรรม

» มุ่งผลิตกำลังคนด้านเทคโนโลยีใน 4 สาขาหลัก ได้แก่ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ นาโนเทคโนโลยี และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่จะสร้างศักยภาพของประเทศให้สามารถแข่งขันได้บนฐานความรู้

» พัฒนาศักยภาพผู้สอนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถเพิ่มพูนความรู้อย่างต่อเนื่อง และถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งทำวิจัยร่วมกับต่างประเทศที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

(1.2) พัฒนานักวิทยาศาสตร์และนักวิจัย ให้สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับห่วงโซ่มูลค่าที่เป็นการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทุกช่วงของการผลิต เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดย

» ปลุกฝังคุณค่าในเรื่องความไว้วางใจให้กับบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างเป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการสร้างนวัตกรรม เป็นพลังในการพัฒนาขีดความสามารถการแข่งขัน

» สนับสนุนให้ทำวิจัย พัฒนา และสร้างนวัตกรรมในสาขาการผลิตทั้งการเกษตร อุตสาหกรรมการผลิต พลังงาน สิ่งแวดล้อม และบริการ ที่เชื่อมโยงกับความหลากหลายทางชีวภาพ เน้นการเพิ่มผลิตภาพการผลิต การพึ่งพาตนเอง และสร้างสรรค์คุณค่าและมูลค่าเพิ่มบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อสร้างสมรรถนะการแข่งขันของประเทศ

» สร้างเครือข่ายการวิจัยกับต่างประเทศสำหรับถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ สามารถสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ที่นำมาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

(2) สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ โดย

(2.1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีที่เป็นระบบและสร้างมูลค่าเพิ่ม ผ่านการลงทุนจากต่างประเทศทั้งในรูปของการส่งเสริมการลงทุนภายในประเทศ และการลงทุนภายนอกประเทศ โดยผลักดันให้บริษัทข้ามชาติมีกิจกรรมการวิจัยและพัฒนาในประเทศให้มากขึ้น และสนับสนุนให้ภาครัฐและเอกชนลงทุนด้านวิจัยและพัฒนา ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการรองรับเทคโนโลยีที่สามารถนำมาผสมผสานกับองค์ความรู้ที่มีอยู่ เพื่อสร้างฐานเทคโนโลยีของตนเอง

(2.2) พัฒนาองค์กรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้สามารถสร้างองค์ความรู้ที่นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ โดยเร่งพัฒนาและยกระดับศูนย์ความเป็นเลิศเฉพาะทางในสาขาเทคโนโลยีทั้งในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานวิจัย และสร้างเครือข่ายขององค์กรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในทุกภูมิภาค เพื่อกระจายความรู้สู่ภาคการผลิตและชุมชน นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาผลิตภัณฑ์และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2.3) สนับสนุนภาคเอกชนร่วมลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา โดยปรับมาตรการจูงใจทางการเงินการคลัง สิทธิประโยชน์ และจัดตั้งกองทุนรัฐร่วมเอกชนเพื่อการวิจัยและพัฒนา

(2.4) กำหนดมาตรการจูงใจที่มุ่งสนับสนุนให้นักวิจัยสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ยกเว้นภาษีทุกประเภทที่เกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนา จัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นธรรม พัฒนาระบบการแพร่กระจาย ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี และยกย่องนักวิทยาศาสตร์ไทยที่มีผลงานดีเด่นให้เป็นแบบอย่างสำหรับเด็กและเยาวชน

(2.5) กระจายและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่ภูมิภาคและชุมชน สามารถให้ความรู้ที่นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งนำไปพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

(1) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้กับคนทุกช่วงวัย ให้ตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทัน โดย

(1.1) สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนในสังคมไทย ให้ความสำคัญและสนใจการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ เกิดเป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้”

(1.2) ปรับทัศนคติของสังคมให้ยกย่องผู้ที่ใฝ่ศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นคนที่มีคุณค่า มีความขยัน หมั่นเพียรและสามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

(2) พัฒนารูปแบบและหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพของเมืองและชุมชน โดย

(2.1) เปิดพื้นที่ทั้งสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นสถานที่เรียนรู้ของคนในชุมชน โดยขยายหลักสูตรสำหรับคนทั่วไปในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย เพิ่มการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ศูนย์กีฬา

(2.2) พัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยสำรวจความต้องการของผู้เรียน จัดหลักสูตรที่มุ่งให้ปราชญ์ ผู้รู้ในพื้นที่เป็นผู้สอน มีหลักสูตรสำหรับผู้ประกอบการเรียนรู้เพื่อให้เป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น นักการศึกษา ผู้ฝึกกีฬา ผู้นำเยาวชน บรรณารักษ์ห้องสมุด ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ อาสาสมัคร เป็นต้น และจัดทำปฏิทินการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชน

(3) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเบื้องต้นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดย

(3.1) ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

(3.2) พัฒนาแหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง

(4) **ปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** สำหรับทุกคน โดย

(4.1) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยกำหนดมาตรการจูงใจ อาทิ การลดหย่อนภาษีให้ภาคเอกชนที่ร่วมลงทุน และส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในสถานประกอบการ

(4.2) ปรับปรุงกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เอื้ออำนวยและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(4.3) จัดระบบข้อมูลข่าวสารการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ทุกคนสามารถเข้าถึงผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งจัดหน่วยให้คำปรึกษาสำหรับการเรียนรู้เพื่อแนะนำการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สนใจเรียน

(4.4) พัฒนาสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรม โดยปรับปรุงสภาพทั่วไป จัดอุปกรณ์ต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ด้อยโอกาส

3.5 การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดย

(1) **การจัดการ พัฒนาต่อยอด ใช้ประโยชน์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น** เพื่อรักษาองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาไว้คงอยู่และเผยแพร่สู่สากล โดย

(1.1) จัดการความรู้ด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ ที่ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ สืบค้น ถอดความรู้/ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนออกเป็นความรู้ที่ผู้อื่นสามารถเรียนรู้ รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูลในชุมชน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน อาทิ การจัดทำแผนชุมชน และคุ้มครองความรู้เหล่านี้ ทั้งทางนิตินัยและพฤตินัย ป้องกันมิให้ตกไปอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์

(1.2) สนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ผ่านศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน และผลักดันให้เป็นวิชาในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา

(1.3) นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนา ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างเป็นระบบ และนำไปผลิตสินค้าและบริการ สร้างรายได้ให้ชุมชน ควบคู่กับการทำวิจัยพื้นบ้านที่ชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มพูนความรู้ให้ชุมชน

(2) **การจัดการความรู้ระดับประเทศ** ที่มุ่งสร้างศักยภาพทางการแข่งขันในเวทีโลกบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองตามศักยภาพของคนไทย โดย

(2.1) พัฒนา ผลิตรายการความรู้และเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับศักยภาพของประเทศ โดยปรับระบบการวิจัยและพัฒนาของรัฐให้ผลิตผลงานตรงความต้องการของภาคการผลิตเสริมสร้างแหล่งผลิตงานวิจัยให้มีคุณภาพ ผลิตความรู้ใหม่ที่ทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สามารถให้บริการและสนับสนุนเทคโนโลยีภาคการผลิต การค้าและบริการ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

(2.2) สนับสนุนการวิจัยพัฒนา รวมทั้งผลักดันไปสู่การใช้ประโยชน์ที่ก่อให้เกิดการเพิ่มผลิตภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างสรรค์คุณค่า พัฒนาคุณภาพชีวิต อนุรักษ์ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยปรับมาตรการจูงใจทางการเงินการคลัง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษาพัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนา

(2.3) พัฒนาโครงสร้างด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม สนับสนุนการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยขยายบริการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่ภูมิภาค และส่งเสริมภาคเอกชนร่วมลงทุน เพื่อกระจายความรู้และนำไปประยุกต์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และผลิตภัณฑ์ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาและยกระดับศูนย์ความเป็นเลิศเฉพาะทางที่สร้างองค์ความรู้สำหรับต่อยอดและใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

(2.4) พัฒนานวัตกรรมที่นำไปสู่การพึ่งตนเอง สามารถลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดย ตั้งศูนย์ขยายนวัตกรรมต้นแบบไปสู่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และปรับระบบจูงใจด้านการเงิน

(2.5) จัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ ให้ความสำคัญกับการคุ้มครอง การแบ่งปันผลประโยชน์ การนำองค์ความรู้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ มีองค์กร กลไก รับผิดชอบโดยตรง อาทิ จัดตั้งสำนักงานอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยี ทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา

3.6 เสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรง ได้รับการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เกิดความสงบ มีสิทธิและความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันในสังคม มุ่งให้ทุกคนมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมหลายประเภท มีอาหารบริโภคอย่างพอเพียง ส่งผลดีต่อสุขภาพ อยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ ปลอดภัยและสงบสุข รวมทั้งได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างเป็นธรรม

(1) **สร้างความมั่นคงด้านอาหารและเสริมสร้างสุขภาพให้คนไทย** โดยใช้ความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นจุดแข็งของประเทศ มุ่งการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน รวมทั้งสามารถผลิตสินค้าและบริการที่นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพในอนาคต โดย

(1.1) สร้างความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ โดยส่งเสริมให้ชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์ความรู้ที่มีอยู่ / ใหม่ มาพัฒนาให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับท้องถิ่น สามารถพลิกฟื้นแหล่งอาหารตามธรรมชาติให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตสำหรับทุกคน โดยเฉพาะคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส

(1.2) พัฒนาการเกษตรที่เป็นมิตรต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งอาหารหลัก โดยขยายพื้นที่เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์ และเกษตรยั่งยืนให้กว้างขวาง ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานเทคโนโลยีสะอาดในการทำเกษตรกรรม ใช้ปุ๋ยชีวภาพ และใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือทิ้งทางการเกษตร

(1.3) ส่งเสริมให้คนไทยดูแลสุขภาพที่มุ่งการป้องกัน โดยบริโภคอาหารที่ปลอดภัย ปลอดภัยพิษ นำสมุนไพรไทยมาใช้ประกอบอาหาร รักษาโรคและทดแทนการใช้สารเคมี ออกกำลังกายสม่ำเสมอ รวมทั้งรักษาสภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนให้สะอาด น่ายุอาศัย

(1.4) นำผลผลิตที่เกิดจากความต้องการบริโภคในชุมชนมาผลิตเป็นสินค้าและบริการด้านอาหารและสุขภาพที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานและเชื่อมโยงกับความหลากหลายทางชีวภาพสู่ตลาดในประเทศและต่างประเทศ

(2) ให้ทุกคนได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายประเภทอย่างทั่วถึง สามารถป้องกันและบรรเทาความเสี่ยงที่เผชิญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการประกอบอาชีพ สร้างรายได้และการดำรงชีวิตให้มีความมั่นคง โดย

(2.1) สนับสนุนการตั้งสถาบันการเงินในระดับชุมชนให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยเร่งพัฒนากองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนที่สามารถให้บริการเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ แก่คนในชุมชนได้ทั่วถึงและเชื่อมโยงกับธนาคารของรัฐและธนาคารพาณิชย์ ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพชุมชนในด้านการบริหารจัดการให้สามารถดำเนินกิจการของสถาบันการเงินชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้คนในชุมชนสามารถสร้างรายได้ มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

(2.2) ขยายการคุ้มครองทางสังคมทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการให้แก่คนในชุมชน โดยมุ่งจัดสวัสดิการสังคมให้ทุกคน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างพอเพียง รวมทั้งส่งเสริมการออมเพื่อชราภาพ สร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจสำหรับอนาคต

(2.3) ส่งเสริมการออมระดับครัวเรือน โดยกระตุ้นให้คนไทยมีการออมในรูปแบบต่างๆ อาทิ พันธบัตรรัฐบาล อสังหาริมทรัพย์ การประกันชีวิตและสุขภาพ ส่งผลให้การออมรวมของประเทศมีเพียงพอที่จะนำมาลงทุนพัฒนาประเทศ

(3) ส่งเสริมการดำรงชีวิตที่มีความปลอดภัย น่ายุ และสงบสุข บนพื้นฐานของความยุติธรรมในสังคม สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและได้รับการคุ้มครองสิทธิต่างๆ อย่างเป็นธรรม โดย

(3.1) เสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง สามารถคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส เกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยการให้ความรู้ ช่วยเหลือผู้เสียหาย/ได้รับผลกระทบอย่างเป็นระบบ และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใส

(3.2) ส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างจริงจัง ทั้งในรูปแบบการไกล่เกลี่ย การประนอมข้อพิพาท และการประชุมร่วมกัน เสริมสร้างสัมพันธภาพเชิงบวกของทุกฝ่าย สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ

(3.3) ผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลความสงบเรียบร้อยภายในชุมชน หรือพื้นที่วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งแบบพื้นบ้านที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการประชาสังคมเป็นหลัก เฝ้าระวังการก่อความเดือดร้อน/อาชญากรรมในพื้นที่ เป็นการป้องกันการเกิดอาชญากรรมต่างๆ รวมทั้งร่วมกับหน่วยงานภาครัฐแก้ไขปัญหาความไม่สงบสุขในชุมชนอย่างจริงจัง

4

บทบาทภาคีการพัฒนา

การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนมีบทบาทในการผลักดันแนวทางการพัฒนาไปสู่การปฏิบัติบนพื้นฐานของความร่วมมือและประสานเชื่อมโยงการทำงานอย่างบูรณาการ ดังนี้

4.1 ครอบครัว

(1) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต หาความรู้ และเพิ่มพูนทักษะในการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวให้เหมาะสมตามวัย และเป็นแบบอย่างที่ดี

(2) ปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ รักการอ่าน ความตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ทั้งในและนอกหลักสูตรให้แก่เด็กและเยาวชน สนับสนุนการเรียนรู้ตามศักยภาพและความสนใจอย่างต่อเนื่อง ถ่ายทอดวัฒนธรรม จารีตประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม และอบรมให้รู้จักบทบาทและหน้าที่ มีวินัย รับผิดชอบ เป็นคนดี มีคุณธรรม มีน้ำใจ มีจิตสาธารณะ

(3) ร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ อาทิ กลุ่มอาชีพ กลุ่มการออม กลุ่มอาสาสมัคร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการประกอบอาชีพ ดูแลช่วยเหลือเกื้อกูล แก้ไขปัญหา เฝ้าระวังชุมชนให้มีความปลอดภัย เป็นการสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในชุมชนร่วมกัน

(4) ร่วมสืบค้น รวบรวม จัดเก็บและถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน และใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต

(5) ผลิตและบริโภคพืชผักที่ปลอดภัยไร้สารพิษ นำสมุนไพรใช้ทดแทนสารเคมี ป้องกันและรักษาโรค รวมทั้งรักษาสภาพแวดล้อมของบ้าน จัดการขยะในครัวเรือน และร่วมดูแลชุมชนให้น่าอยู่อาศัย

4.2 ชุมชน

(1) เสริมสร้างการรวมตัวกันทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการบนพื้นฐานของความไว้วางใจและการมีส่วนร่วมของคนทุกกลุ่มทุกวัย เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ไขปัญหา กำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน การทำกิจกรรมร่วมกันทั้งด้านสังคม การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี การถ่ายทอดภูมิปัญญา การสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมแก่คนในชุมชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส

(2) สร้างผู้มีศักยภาพ/ผู้นำตามธรรมชาติให้เป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ในการสร้างความรู้แก่คนในชุมชน โดยเฉพาะความรู้และทักษะที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ

(3) สืบค้น รวบรวม และจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ของชุมชนให้เป็นระบบ โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยประสานความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้สูงอายุในชุมชนถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

4.3 ภาครัฐ

(1) กำกับดูแล ประสาน เชื่อมโยงการพัฒนาของภาคส่วนต่างๆ ปรับวิธีการบริหารราชการที่บูรณาการการทำงานทั้งแนวดิ่งและแนวนอน

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่ม ทุกวัยตามความต้องการและเหมาะสมกับศักยภาพ กำหนดนโยบายและมาตรการที่สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ การพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงาน ที่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ควบคู่กับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบที่ดึงดูดความสนใจให้กระจายอย่างทั่วถึง และเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกับภาคเอกชนและท้องถิ่น

(3) สร้างความตระหนักให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ส่งเสริมและผลักดันการจัดการทรัพยากรสินทางปัญญาอย่างเป็นระบบ

(4) กำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประสานการผลิต พัฒนา กำลังคนร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและสถาบันการศึกษา และผลักดันยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ

(5) สร้างปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาทิ การกำหนดกฎระเบียบและมาตรการจูงใจต่างๆ การยกเว้นภาษีสำหรับงานวิจัยและพัฒนา การนำเข้าอุปกรณ์เครื่องมือทางการวิจัย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้าตามเส้นทางอาชีพนักวิทยาศาสตร์ ค้นหา ยกย่อง ให้รางวัล และสนับสนุนความก้าวหน้าแก่นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัยที่มีผลงานดีเด่นและเป็นคนดี รวมทั้งผลักดันให้บริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่คนไทย

(6) จัดบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงและมีคุณภาพ ดูแลความมั่นคงและปลอดภัย คนไทยทุกคนมีสิทธิและได้รับความเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคมที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพให้ครอบคลุมประชาชนทั้งประเทศ

4.4 ภารกิจเอกชน

- (1) เป็นหุ้นส่วนการพัฒนาของชุมชนและสังคม เป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรม เสริมสร้างอาชีพและการจ้างงานในท้องถิ่นและพื้นที่ห่างไกลทั้งและนอกในระบบโรงงาน
- (2) จัดทำบรรษัทภิบาลในองค์กร ยกกระตือรือร้นการผลิตบนฐานความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสร้างและพัฒนาระบบเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจการค้า ในการเพิ่มพลังอำนาจการต่อรองทางธุรกิจ
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการผลิตบนฐานการพึ่งตนเอง และลดการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ รวมทั้งการสร้างเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย โดยไม่ทำลายคุณค่าทางวัฒนธรรม นำไปสู่การเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ
- (4) ประสานความร่วมมือกับภาครัฐและสถาบันการศึกษาในการกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ร่วมพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะ และศักยภาพของแรงงานในการดูดซับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

4.5 สื่อ

- (1) ผลิตสื่อสร้างสรรค์ สร้างกระแสเชิงบวกให้เกิดแก่สังคม และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและครอบครัว และส่งเสริมให้เด็กมีบทบาทร่วมผลิตสื่อสร้างสรรค์ เช่น การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเฝ้าระวังทางสังคมและการเผยแพร่ความรู้ เป็นต้น
- (2) เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ ผลงานวิจัย นวัตกรรมที่หลากหลายสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เสริมสร้างความรู้ที่เพิ่มมุมมองและเปิดโลกทัศน์ และกระตุ้นให้คนไทยเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ สร้างแรงจูงใจและจุดประกายความคิดเชิงสร้างสรรค์ให้แก่เด็กและเยาวชน รวมทั้งการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาท สิทธิ และหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี

4.6 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- (1) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้จัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชนรวมทั้งสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ สามารถบริหารงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า
- (2) สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ การส่งเสริมสุขภาวะ และการจัดบริการสังคมให้ทั่วถึงโดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาส โดยมีการจัดสรรงบประมาณการพัฒนาที่เหมาะสมระหว่างเศรษฐกิจและสังคมให้ความสำคัญกับการรวมพลังของคนในท้องถิ่นในการจัดทำแผนการพัฒนาและการดำเนินงาน

(3) ประสาน สืบค้น รวบรวม จัดเก็บ ประสานให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมพื้นบ้านให้เป็นระบบ และนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น

(4) ส่งเสริมและประสานให้เกิดการรวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ

4.7 สถาบันการศึกษา

(1) พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ค้นหาศักยภาพเด็ก และพัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัด พัฒนาเด็กที่มีอัจฉริยภาพสู่ความเป็นเลิศ เชื่อมโยงการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบการศึกษา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

(2) พัฒนาและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน เข้มแข็ง พร้อมต่อการประกอบอาชีพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งชี้แนะแนวทางการเข้าสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความถนัด เพิ่มความรู้เรื่องทักษะชีวิต ทักษะพื้นฐาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกรูปแบบ

(3) สร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นการปฏิบัติจริงตั้งแต่ชั้นปฐมวัย ให้ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และผู้รู้ด้านภูมิปัญญาไทยมีส่วนร่วม ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

(4) สร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับฐานทางด้านเทคโนโลยีที่พึ่งพาตนเอง นำภูมิปัญญาไทยผสมผสานกับเทคโนโลยี รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้อย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างเอกลักษณ์และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

(5) เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการ ของชุมชน ทำการวิจัยร่วมกับชุมชน การถอดรหัสความรู้ ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนให้เป็นความรู้ที่เปิดเผย และสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถจัดการความรู้ในชุมชน

4.8 สถาบันศาสนา

(1) สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตมากขึ้น และเป็นศูนย์รวมใจและที่ยึดเหนี่ยวของคนในสังคม โดยปรับรูปแบบการเผยแผ่หลักธรรมให้ทันต่อยุคสมัยและกลุ่มเป้าหมาย ชี้แนะแนวปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักธรรม

(2) พัฒนาบุคลากรทางศาสนาให้มีศักยภาพในการจูงใจให้คนเลื่อมใส ศรัทธา และปฏิบัติตามหลักคำสอนทางศาสนา

(3) ผนึกพลังร่วมกับสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ในการร่วมสร้างสังคมดี โดยเน้นสร้างบทบาททางด้านการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึก

5

กระบวนการ กลไกและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

การผลักดันแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม จำเป็นต้องปรับกลไกและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

5.1 เร่งผลักดันการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะแรงงานและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5.2 จัดตั้งองค์กร กลไก รับผิดชอบการจัดการทรัพยากรสัมพันธภาพปัญญาอย่างเป็นระบบ

5.3 การปรับกฎ ระเบียบ และกำหนดมาตรการจูงใจ

(1) เพิ่มมาตรการจูงใจด้านการเงิน การคลัง ให้ภาคธุรกิจเอกชนทำประโยชน์เพื่อสังคม

(2) การส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสู่ความเป็นเลิศ ได้แก่

» การยกเว้นภาษีทุกประเภทที่เกี่ยวกับงานวิจัยและพัฒนา

» จัดให้มีกลไกในการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการวิจัยและพัฒนาให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียอย่างเป็นธรรม

» ผลักดันให้บริษัทข้ามชาติทำการวิจัยและพัฒนาในประเทศไทยให้มากขึ้น รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการลงทุนจากต่างประเทศ

» ผลักดัน ร่างพระราชบัญญัติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ เป็นกฎหมาย

» ปรับกฎระเบียบในการพัฒนาและยกระดับศูนย์แห่งความเป็นเลิศเฉพาะทาง ในสาขาเทคโนโลยีที่สำคัญ

5.4 พัฒนาระบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกระดับตั้งแต่ชุมชนถึงระดับประเทศที่นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

5.5 เร่งรัดมาตรการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและปัญหานี้ออกระบบ รวมทั้งส่งเสริมการออมในชุมชนในรูปแบบของธนาคารหมู่บ้านและเครือข่ายกองทุนชุมชน

5.6 ปฏิรูประบบประกันสังคมและการจัดตั้งระบบบำนาญแห่งชาติ เพื่อให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเมื่อเข้าวัยสูงอายุ

5.7 การพัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการยกระดับความรู้ ทักษะของคนไทย อาทิ ฐานข้อมูลทุนทางสังคมในแต่ละพื้นที่/ท้องถิ่น ฐานข้อมูลตลาดแรงงานที่ทันสมัย ฐานข้อมูลองค์ความรู้/นวัตกรรมใหม่
